

IPOSTAZE NOI PRIVIND EVALUAREA LA COST ISTORIC SAU VALOARE JUSTĂ¹

Ionel JIANU

Academia de Studii Economice din București

NEW HYPOSTASES CONCERNING MEASUREMENT AT HISTORICAL COST OR FAIR VALUE

ABSTRACT

Until now, two principles prevailed in accounting: measurement at historical cost and the prudence principle. As at this time, the measurement at fair value seems to gain importance. The discussion will gravitate around the following question “Will we go towards the fair value accounting in line with the international accounting framework and standards?” To answer this question, I have conducted an in-depth analysis of IFRS referring to the fair value as measurement base for assets. As a result of this study, it seems that the most of the assets need to be measured at fair value or they may be measured at fair value, if the entity chooses this accounting treatment. Fair value use for measurement of the majority of the entity’s assets is an evidence of the current IASB increasing interest in fair value accounting. As of this time, all entities that apply IFRS should prepare a comprehensive income statement for the presentation of their financial performance. This suggests a transition from historical cost accounting to fair value accounting. This change intends to reflect the needs of users to receive relevant information about the entity.

✂ Measurement, historical cost, fair value, IFRS

---

¹ Cercetare finanțată din Fondurile Structurale Europene, proiect nr. 7832, “Doctorat și doctoranzi în triumghiul Educație-Cercetare-Inovare, DOC-ECI”

INTRODUCERE

Evaluarea este procesul prin care se determină valoarea la care structurile situațiilor financiare vor fi recunoscute în bilanț și în contul de profit și pierdere. Aceasta presupune alegerea unei baze de evaluare. Alegerea bazelor de evaluare și a conceptului de menținere a capitalului determină modelul contabil utilizat pentru elaborarea situațiilor financiare. Diversele modele contabile prezintă grade diferite de relevanță și credibilitate, iar conducerea entității trebuie să caute un echilibru între relevanță și credibilitate. Cele mai uzitate baze de evaluare sunt costul istoric și valoare justă, ele fiind ideile forță în jurul cărora gravitează întregul nostru demers.

Articolul începe cu o revizuire a literaturii de specialitate privind definirea, utilizarea, avantajele și dezavantajele utilizării costului istoric și valorii juste în evaluarea elementelor situațiilor financiare. Întrebarea în jurul căreia se va purta discuția în continuare este: Conform referențialului contabil internațional se tinde spre o contabilitate în valori juste? Pentru a răspunde la această întrebare am realizat o analiză detaliată a standardelor care folosesc valoarea justă în evaluarea activelor. Concluzia la care am ajuns este aceea că IFRS se îndreaptă spre o contabilitate în valori juste.

1. REVIZUIREA LITERATURII DE SPECIALITATE

1.1 Pledoarie privind evaluarea la cost istoric

Costul istoric este costul de origine evaluat, măsurat și înregistrat la intrarea activelor și crearea datoriilor (Ristea *et al.*, 2004). În cazul activelor, costul istoric delimitează suma în numerar sau echivalente de numerar plătită în momentul cumpărării lor sau valoarea justă a sumei plătite în momentul cumpărării. În cazul datoriilor, costul istoric reprezintă valoarea echivalentelor obținute în schimbul obligației sau, în anumite împrejurări (de exemplu, în cazul impozitului pe profit), valoarea ce se așteaptă să fie plătită în numerar sau echivalente de numerar pentru a stinge datoriile, în cursul normal al afacerilor (IASB, 2007).

Costul istoric este consecința a două principii fundamentale: principiul nominalismului monetar și principiul prudenței (Feleagă & Feleagă, 2007). Principiul nominalismului monetar ignoră fluctuațiile de valoare ale etalonului monetar și solicită evaluarea bunurilor achiziționate cu titlu oneros la cost de achiziție, a bunurilor obținute din producție proprie la cost de producție, a creanțelor și a datoriilor la valoarea nominală. Odată stabilit, costul istoric rămâne fix atât timp cât bunul rămâne în posesia întreprinderii. Principiul prudenței solicită contabilizarea minusurilor de valoare potențiale și interzice contabilizarea plusurilor de valoare latente aferente activelor. Astfel activele rămân înregistrate la costul istoric dacă înregistrează o creștere de valoare, în caz contrar, activele fiind evaluate la valoarea de inventar, conform reglementărilor românești sau la valoarea

recuperabilă, pentru majoritatea elementelor, conform Standardelor Internaționale de raportare financiară (IFRS). Informațiile contabilității în costuri istorice se bazează pe date interne privind evenimentele trecute conținute în documente justificative fără a face referire la date privind prețurile curente pe piață.

Așa cum remarcă Gelard (2005), costul istoric conduce la o viziune negativă a entității deoarece, prin respectarea principiului prudenței, nu permite recunoașterea decât a pierderilor potențiale pentru elementele de activ și niciodată a câștigurilor. Prin urmare contabilitatea în costuri istorice nu anticipează toate profiturile entității, însă anticipează toate pierderile. Cu toate acestea, costul istoric continuă să fie pentru contabili convenția de bază atunci când se pune problema alegerii între mai multe tratamente contabile, printre care costul istoric este una dintre alternative (Benabdellah-Demaria, 2006). Producătorii și utilizatorii de situații financiare au apreciat că, în măsurarea și prezentarea informației contabile, cel mai util ar fi costul istoric. Pentru a se putea baza pe informațiile furnizate de producători, utilizatorii interni și externi trebuie să se asigure că informația este verificabilă și obiectivă. Or, tocmai utilizarea costului istoric, ca bază de măsurare, permite producătorilor să furnizeze, în situațiile financiare, informații verificabile și obiective (Feleagă, 2007).

Este cunoscut faptul că printr-o contabilitate în costuri istorice managerii pot crea rezerve oculte cu care să poată „jongla” în viitor (Reis & Stocken, 2005). Astfel, în situația în care, urmare a activității desfășurate, s-a obținut pierdere, un manager ar putea, pe de o parte, să reconstituie valoarea inițială a activelor pentru a crește rezultatul entității, sau, pe de altă parte, să vândă activele care sunt prezentate în bilanț la valori subevaluate. În timp ce prima acțiune este numai o schimbare „cosmetică”, cea de-a doua acțiune este reală și costisitoare și poate fi în contrast cu interesele acționarilor care nu doresc existența de rezerve oculte. Totuși, sunt utilizatori ai informațiilor contabile, precum instituțiile de creditare, care sunt de acord cu o contabilitate în costuri istorice, în parte și datorită acestor rezerve ascunse.

Ionașcu (2003) afirma că „Cel puțin pentru viitorul apropiat, nu vom asista la abandonul costului istoric, ci la un model mixt de evaluare, caracterizat prin coabitarea dintre costul istoric și valoarea actuală. Este posibil ca întocmirea conturilor consolidate să se bazeze mai mult pe valoarea justă decât întocmirea conturilor individuale, deoarece conturile consolidate servesc aproape exclusiv acționarilor și managerilor. La nivelul societăților individuale, costul istoric va subzista și datorită faptului că acesta este și va fi cerut pentru stabilirea bazei impozabile prin reglementările fiscale”. Costul istoric este orientat spre trecut, însă spre deosebire de celelalte baze de evaluare, prezintă un mare avantaj: este clar definit și verificabil; odată stabilit, el rămâne fix, atâta timp cât bunul se află în posesia întreprinderii. Atunci, care este marele dezavantaj care face din costul istoric o valoare desuetă? Răspunsul: inflația. În condiții de inflație informațiile

furnizate prin respectarea costului istoric nu mai au valoare. Chiar IAS 1 *Prezentarea situațiilor financiare* precizează: „situațiile financiare bazate pe modelul costului istoric sunt utile doar dacă sunt exprimate în raport cu unitatea de măsură curentă la data bilanțului”. Deci principala critică adusă contabilității în costuri istorice constă în faptul că nu prezintă informații pertinente în cazul în care prețurile sunt variabile pe piață (Barlev & Haddad, 2003; Khurana & Kim, 2003; Herrman *et al.*, 2006). Este motivul pentru care o altă bază de evaluare începe să se impună: valoarea justă.

1.2 Scurt istoric privind apariția și definirea valorii juste

Valoarea justă este o consecință a principiului *true and fair view*. Acest principiu a fost definit pentru prima dată în 1947 în *Legea societăților comerciale (Companies Act)* din Regatul Unit (Ristea *et al.*, 2006). Principiul *true and fair view* (imagine adevărată și onestă) a înlocuit sintaxa *true and correct view*, care a fost introdusă pentru prima dată în *Companies Act* în 1900, sub forma obligației entităților de a întocmi un bilanț care să ofere o imagine „adevărată și corectă” a situației întreprinderii. În Regatul Unit obligația situațiilor financiare de a prezenta „a true and fair view” prevalează asupra respectării oricărei alte reglementări. Astfel, se permite derogarea de la o anumită regulă sau standard contabil dacă acest lucru este necesar pentru ca situațiile financiare să respecte cerința „true and fair view”.

Prin urmare, valoarea justă este traducerea termenului englezesc „fair value”. Însă termenul este tradus diferit în diverse limbi: just (*juste*) în franceză, real (*reele*) în olandeză, rezonabil (*razonable*) în spaniolă, valoare actuală atribuibilă (*beizulegender zeitwert*) în germană, *fair value* fără nicio traducere în italiană. În limba română, traducerea termenului „fair view” a urmărit filiera franceză, fiind utilizat termenul de „valoarea justă”.

Statele Unite ale Americii sunt de foarte mulți ani campioane în utilizarea contabilității în costuri istorice (Zeff, 2007). Cu toate acestea, FASB a definit pentru prima dată noțiunea de valoare justă încă din 1976, în FAS 13: „prețul la care proprietatea poate fi vândută într-o tranzacție între părți între care nu există legătură”. Este de remarcat faptul că valoarea justă a fost utilizată inițial pentru evaluarea activelor non financiare. În 1980, FAS 35 reglementează utilizarea valorii juste în evaluarea acțiunilor deținute în fondurile de pensii și recomandă ca evaluarea valorii juste să fie făcută de experți independenți care să fie calificați în stabilirea valorii juste. 10 ani mai târziu, FAS 107 a permis utilizarea valorii juste pentru toate instrumentele financiare. Din 1990 și până în 2006 un număr tot mai mare de standarde au folosit valoarea justă în evaluarea elementelor bilanțiere: FAS 107, FAS 114, FAS 115, FAS 116, FAS 119, FAS 121, FAS 123, FAS 125 și FAS 13 (Barlev & Haddad, 2003). Totuși în septembrie 2006, FASB a publicat SFAS 157 “Evaluarea valorii juste” care definește valoarea justă, stabilește un cadru conceptual pentru evaluarea valorii juste și specifică informațiile care trebuie prezentate despre valoarea justă. Această reglementare permite și

încurajează entitățile să evalueze activele și datoriile la valoarea justă. Care a fost motivul acestei schimbări radicale? FASB a argumentat această schimbare astfel „...odată cu trecerea timpului, costul istoric devine irelevant în prezentarea poziției financiare curente a unei entități... situațiile financiare trebuie să ofere utilizatorilor informații pertinente pentru luarea deciziilor de investire, creditare sau a altor tipuri de decizii”. Conform acestei reglementări, valoarea justă este definită astfel „Valoarea justă este prețul care ar putea fi primit în urma *vânzării* unui activ sau plății în cazul transferului unei datorii într-o tranzacție obișnuită între participanții pe piață la data evaluării”.

IASB a introdus valoarea justă ca bază de evaluare, pentru prima dată în 1998, odată cu apariția standardelor IAS 32 *Instrumente financiare: Prezentare și descriere* și IAS 39 *Instrumente financiare: Recunoaștere și evaluare*. Însă complexitatea evaluării la valoarea justă a instrumentelor financiare a avut drept consecință, cel puțin la nivel european, neaplicarea acestor standarde (IAS 32 și IAS 39) de către societățile europene care aplică IFRS (Reglementarea 1606/2002/CE). Au urmat apoi următoarele standarde care utilizează valoarea justă în evaluare: IAS 16 *Imobilizări corporale* (prin înlocuirea valorii de piață utilizată la stabilirea valorii unui activ urmare a reevaluării cu sintaxa de valoare justă), IAS 40 *Investiții imobiliare* și IAS 41 *Agricultura* în 2000, IFRS 5 *Active imobilizate deținute pentru vânzare și activități întrerupte* în 2004 și IFRS 6 *Explorarea și evaluarea resurselor minerale* în 2005. Valoarea justă este definită de IASB, astfel: „suma la care poate fi tranzacționat un activ sau decontată o datorie, de bunăvoie, între părți aflate în cunoștință de cauză, în cadrul unei tranzacții în care prețul este determinat obiectiv”. Este vorba, deci, de o *estimare* și nu de o constatare, ca în cazul valorii de piață. Valoarea justă reflectă, prin urmare, o tranzacție care ar putea să aibă loc, dar care, de fapt, nu a avut loc. (Raiman, 2007).

Deoarece evaluarea nu este o știință exactă, cele mai multe procese de evaluare exprimă elemente de opinie și nu o certitudine (Nichita, 2004). Expresia unei opinii asupra valorii de piață a unei activități sau asupra unui grup de active este supusă gândirii subiective și de aceea determinarea valorii juste generează mari divergențe în rândul specialiștilor.

1.3 Ce reprezintă valoarea justă?

Cadrul contabil american precizează cinci baze de evaluare: costul istoric, costul curent, valoarea de lichidare, valoarea netă de realizare și valoarea actualizată. Conform cadrului general din Marea Britanie, bazele de evaluare utilizate sunt costul istoric și valoarea actuală. Valoarea actuală se poate determina astfel: valoarea actuală = min (costul curent; valoarea recuperabilă), unde valoarea recuperabilă = max (valoarea realizabilă netă; valoarea de utilizare). Din modul de determinare a valorii actuale reiese că valoarea actuală reflectă, mai mult, o valoare de deposedare a activului (Haller *et al.*, 1997). Cadrul contabil IASB

recomandă patru baze de evaluare a elementelor situațiilor financiare: costul istoric, costul curent, valoarea realizabilă și valoarea actualizată.

Ne punem întrebarea: de ce valoarea justă nu este definită de cadrele contabile conceptuale amintite, deși această bază de evaluare este folosită atât în contabilitatea americană, britanică cât și în cea conform IFRS. Considerăm că răspunsul constă tocmai în lipsa prezentării exprese a valorii juste alături de celelalte baze de evaluare din cadrul contabil conceptual: valoarea justă poate fi și cost istoric, și cost curent, și valoare realizabilă, și valoare actualizată. Benston (2008) afirmă, în acest sens că, valoarea justă reflectă în majoritatea cazurilor valori de ieșire (pentru producția în curs de execuție sau unele utilaje specializate, valoarea justă poate fi zero sau chiar negativă), însă sunt situații în care valoarea justă poate fi asimilată și unor valori de intrare sau valori de utilitate.

Reglementările americane au un alt punct de vedere în acest sens. Să ne reamintim, definiția dată de SFAS 157: „Valoarea justă este prețul care ar putea fi primit în urma *vânzării* unui activ sau plății în cazul transferului unei datorii într-o tranzacție obișnuită între participanții pe piață la data evaluării”. Această definiție are două caracteristici: prima – valoarea justă reflectă o tranzacție ipotetică, cuvântul „ar putea (engl. *would*)” susținând această argumentare; a doua – valoarea justă este o valoare de ieșire, fiind explicit interzise utilizarea valorilor de intrare (cost curent) sau a valorii de utilizare. Totuși, raportat la ultima precizare, conform căreia valoarea justă poate fi doar o valoare de ieșire, SFAS 157 prezintă exemple, conform cărora valoarea justă se poate determina pe baza valorilor de intrare sau a valorilor de utilitate, însă analizate din punctul de vedere al celeilalte entități cu care se încheie tranzacția. Aceasta deoarece, în lipsa unui preț de vânzare pentru activul care se dorește vândut, valoarea sa justă ar trebui să fie zero sau chiar negativă, în timp ce pentru o altă entitate, activul în cauză ar putea avea o valoare de utilitate.

Definiția dată valorii juste de către organismul internațional de normalizare, IASB cere existența unei piețe perfecte. Cu toate acestea, vechiul standard IAS 32 precizează că „atunci când activitatea pieței este slabă, când volumul tranzacțiilor este slab în raport cu numărul instrumentelor financiare de negociat, cursurile pieței nu pot reflecta valoarea justă a instrumentului. În aceste cazuri, când cursul pe o piață nu este disponibil, tehnici de estimare pot fi adesea utilizate pentru a determina valoarea justă cu o fiabilitate suficientă a satisface exigențele acestei norme”. Aceeași normă precizează că „atunci când un instrument nu este negociat pe o piață organizată, nu este oportun pentru întreprindere de a determina și de a publica o singură sumă care să reprezintă o estimare a valorii juste. Ar fi mult mai util publicarea unui interval de valori în care valoarea justă a instrumentului financiar să poată în mod rezonabil să se găsească”. Această ultimă precizare nu se mai regăsește în IAS 39 recunoscând prin aceasta lipsa de fiabilitate a valorii juste în absența unei piețe organizate.

Benston (2008) afirmă că „în lipsa unei piețe active, valoarea justă este greu de determinat și de verificat (managerii trebuie să determine valoarea justă iar auditorii trebuie să o verifice), însă ușor de manipulat”. Rezultă că fiabilitatea, și prin urmare, relevanța valorii juste sunt legate de caracterul activ al piețelor. În lipsa unei piețe active apar probleme privind calculul valorii juste. Valoarea justă cuprinde valoarea de piață și tinde să acopere toate valorile izvorâte din estimările bazate pe calcule economice. Rezultă că, în spatele expresiei de valoare justă a unui instrument se ascunde o paletă variată de modele și metode și un ansamblu de valori, care conferă calificativului just un caracter mai mult aleatoriu, fiabilitatea valorii juste fiind, mai degrabă, relativă (Dima, 2003).

Rezultă că valoarea justă este o valoare de schimb care nu implică neapărat existența unei piețe pentru elementul respectiv, ceea ce face din acest concept unul general. Valoarea justă nu presupune o singură metodă de evaluare. Ea reprezintă mai degrabă un principiu și recunoaște orice instrument de măsurare conform acestuia.

1.4 Avantaje și dezavantaje privind contabilitatea în valori juste

Bernheim (1999) sintetizează avantajele și calitățile valorii juste astfel: *caracterul predictiv*: valoarea justă reprezintă cea mai bună bază de previziune a fluxurilor financiare viitoare; *comparabilitatea*: valoarea justă reflectă valoarea actualizată a tuturor instrumentelor indiferent de natura lor; *coerența*: valoarea justă este adaptată gestiunii active a riscurilor financiare; *complexitatea redusă*: un model de evaluare unic este mai simplu decât un model care permite aplicarea diferitelor metode de costuri și valoare; *neutralitatea*: fiind determinată prin referințe la date externe, valoarea justă este independentă de intenția și de calitatea părților, de data de origine a operațiilor, de natura instrumentelor.

Băncile și societățile de asigurări se opun principiului contabilizării la valoarea justă. Argumentul lor este acela, că acest concept, care presupune existența unei valori de piață, este de fapt teoretic, pentru că nici o piață nu este în mod real eficientă în sensul teoriei financiare (informație perfectă, aversiune la risc, lichiditate). O anchetă efectuată în SUA (Bernheim, 1999), asupra a 136 de instituții de credit, privind relevanța și fiabilitatea valorilor juste aferente informațiilor prezentate în anexele la situațiile financiare a reflectat următoarele:

- valoarea justă a depozitelor nu este considerată pertinentă;
- valoarea justă a împrumuturilor și creditelor nu este considerată ca reflectând suficient deprecierea legată de riscul de neplată ca și a variațiilor valorii economice legate de expunerea la riscul de rată a dobânzii;
- valoarea justă a împrumuturilor și creditelor nu îmbunătățește semnificativ fiabilitatea evaluărilor acestor active atunci când nu sunt performante;

- investitorii acordă mai multă încredere valorii juste a împrumuturilor și creditelor aferente băncilor sănătoase decât băncilor fragile.

În plus, profesioniștii sunt nemulțumiți de costurile ridicate pentru calculul valorii juste, volatilitatea crescută a datelor contabile și dificultățile aparute pentru a evalua și compara active nenegociabile. Din punct de vedere practic, contabilii ar trebui să întocmească un document contabil în care să arate cum au determinat valoarea justă. Chiar și așa, rezultatul în valori juste poate fi manipulat. În acest sens, Ionașcu (2003) precizează: „evaluarea activelor bilanțului la valoarea justă prezintă un risc de manipulare a rezultatului, prin faptul că pentru unele din activele întreprinderii nu există un preț de piață, și deci se va recurge la modele interne de evaluare, creând tentația managerilor de a „deplasa” o parte a rezultatului de la un exercițiu la altul”. Un exemplu în acest sens privind manipularea rezultatului prin utilizarea valorii juste în evaluarea activelor apare în cazul falimentului societății Enron. Unul din mijloacele utilizate de Enron pentru a-și îmbunătăți rezultatele sale financiare a constat în vânzarea unui bun la sfârșitul exercițiului financiar către o societate „prietină” sau o societatea constituită special în acest sens, și recumpărarea bunului la același preț la începutul exercițiului financiar (Gwilliam & Jackson, 2008). Această operație de vânzare permite transformarea plusurilor de valoare potențiale în plusuri de valoare realizate, cu consecințe directe asupra rezultatului exercițiului.

Contabilitatea în valoare justă conduce la diminuarea capacității de producție a entității. (Bignon *et al.*, 2004). Integrarea plus valorilor potențiale în beneficiu ar putea avea drept consecință distribuirea de dividende care nu corespund rezultatelor realizate și disponibilităților disponibile ale entității, ceea ce ar conduce la perturbarea echilibrului său financiar și la diminuarea capacității de autofinanțare. În acest context, principiul prudenței, specific contabilității în costuri istorice pare, înainte de toate, un mijloc puțin derizoriu de a trata incertitudinea (Colasse, 2007). Astfel, respectarea acestui principiu, pe de o parte, protejează acționarii și păstrează încrederea lor, și pe de altă parte, previne riscul distribuirii de dividende fictive, susceptibile de a afecta echilibrul financiar al unei entități și dezvoltarea sa.

Evaluarea la valoarea justă oferă informații mai complete privind valoarea actuală a elementelor și satisface caracteristica calitativă a informației contabile privind transparența. Astfel „rezultatul reflectă valoarea economică reală a afacerilor iar bilanțul oglindește activele, datoriile și capitalurile proprii la valoarea lor justă” (Barlev & Haddad, 2003). Impactul evaluării în valori juste este semnificativ. Un studiu recent efectuat asupra societăților bancare din Franța, cotate la Bursa de Valori, care aplică IFRS, a demonstrat că evaluarea în valori juste a tuturor elementelor bilanțiere conduce la un rezultat de trei ori mai mare decât rezultatul net (Hamida, 2007). Însă, dacă se dorește construirea unui model contabil, având ca fundament evaluarea la valoarea justă a tuturor elementelor bilanțiere, trebuie să se renunțe la criteriul de realizare, care implică abandonul principiului costului istoric și în mod egal, al principiului prudenței în măsura în care câștigurile latente se găsesc automat luate în considerare. Evaluarea la valoarea justă a tuturor

elementelor bilanțiere se bazează pe conceptul potrivit căruia un activ este cedat și o datorie este plătită în permanență. Este vorba de constatarea unui rezultat virtual (Jianu, 2007). Într-un astfel de context, Bernheim (1999) afirmă că „ierarhia diferitelor situații financiare va trebui să evolueze: contul de profit și pierdere va pierde în tot sau în parte interesul său de situație principală a performanței, bilanțul își va păstra semnificația sa de valoare de inventar, situația modificărilor capitalului propriu nu-și mai are rostul, în timp ce tabloul de trezorerie va deveni principalul document demn de interes”.

2. METODA

Conform referențialului contabil internațional se tinde spre o contabilitate în valori juste? Pentru a răspunde la această întrebare am realizat o analiză a standardelor internaționale de raportare financiară care tratează problematica evaluării și recunoașterii activelor. Motivul pentru care am redus analiza doar în cazul activelor a fost volumul mare de informație conținut în cadrul IFRS. Analiza s-a realizat în scopul identificării măsurii în care bazele de evaluare - costul istoric și valoarea justă - sunt folosite de IFRS, în evaluarea inițială și ulterioară a elementelor de activ. Standardele analizate au fost: IAS 2 *Stocurile*, IAS 16 *Imobilizările corporale*, IAS 36 *Deprecierea activelor*, IAS 38 *Imobilizările necorporale*, IAS 39 *Instrumente financiare: evaluare și recunoaștere*, IAS 40 *Investiții imobiliare*, IAS 41 *Agricultura*, IFRS 5 *Active imobilizate deținute pentru vânzare și activități întrerupte* și IFRS 6 *Explorarea și evaluarea resurselor minerale*.

3. REZULTATE

3.1 Evaluarea inițială și ulterioară a activelor la cost istoric conform IFRS

Toate activele sunt evaluate la recunoașterea inițială la costul istoric, cu excepția:

- activelor financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere;
- activelor financiare disponibile pentru vânzare;
- activelor recunoscute urmare a unui contract de leasing financiar;
- activelor biologice și producției agricole.

Ulterior recunoașterii inițiale se poate folosi costul istoric la evaluarea următoarelor elemente:

- ◆ activelor de explorare și evaluare, dacă nu se alege modelul reevaluării;
- ◆ stocurilor, în situația în care costul este mai mic decât valoarea realizabilă netă;
- ◆ imobilizărilor corporale și necorporale evaluate la cost;
- ◆ investițiilor în instrumente de capital propriu care nu au un preț cotate pe o piață activă și a căror valoare justă nu poate fi evaluată credibil, plus instrumentele derivate asociate acestora;

- ◆ investițiilor imobiliare, dacă nu se alege modelul evaluării la valoarea justă.

3.2 Evaluarea inițială și ulterioară a activelor la valoarea justă conform IFRS

Recunoașterea inițială la valoarea justă se realizează în următoarele situații:

- ✓ activele financiare care sunt evaluate la valoarea justă, plus, în cazul celorlalte active financiare, costurile tranzacției care sunt direct atribuibile achiziției sau emiterii activului financiar;
- ✓ activele recunoscute urmare a unui contract de leasing financiar, care sunt evaluate la valoarea justă dacă aceasta este mai mică decât valoarea actualizată a plăților minime de leasing;
- ✓ activele biologice și producția agricolă, care sunt evaluate la valoarea justă minus costurile estimate la punctele de vânzare.

Ulterior recunoașterii inițiale, dacă se alege modelul de evaluare la valoarea justă, acolo unde acesta este permis, rezultă că majoritatea elementelor de activ pot fi evaluate la valoarea justă, așa cum rezultă din tabelul de mai jos

Tabelul 1. Evaluarea activelor ulterior recunoașterii inițiale

ACTIV	Baze de evaluare ulterioare
Active financiare: <ul style="list-style-type: none"> ▪ împrumuturi și creanțe ▪ active păstrate până la scadență ▪ active disponibile pentru vânzare ▪ active financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere 	cost amortizat – regulă contabilă cost amortizat – regulă contabilă <i>valoarea justă</i> – regulă contabilă <i>valoarea justă</i> – regulă contabilă
Imobilizări corporale și necorporale	<i>valoarea justă</i> – opțiune contabilă (tratament alternativ)
Investiții imobiliare	<i>valoarea justă</i> – opțiune contabilă (tratament de bază)
Active imobilizate deținute pentru vânzare	minimul dintre cost și <i>valoarea justă</i> minus costurile vânzării – regulă contabilă
Active biologice	<i>valoarea justă</i> minus costurile estimate la punctele de vânzare – regulă contabilă
Active de explorare și evaluare	<i>valoarea justă</i> – opțiune contabilă (tratament alternativ)
Stocuri: <ul style="list-style-type: none"> ○ materii prime, produse finite, mărfuri ○ producția agricolă 	minimul dintre cost și valoarea realizabilă netă – regulă contabilă <i>valoarea justă</i> minus costurile estimate la punctele de vânzare – regulă contabilă
Numerar și echivalente de numerar	valoarea nominală – regulă contabilă

3.2.1 Instrumentele financiare

IAS 39 clasifică instrumentele financiare în patru categorii:

1. împrumuturi și creanțe care cuprind: activele financiare cu plăți fixe sau determinabile care nu sunt cotate pe o piață activă precum creanțele clienți, alte creanțe din exploatare, împrumuturile nepurtătoare de dobândă acordate personalului sau altor terți;
2. investiții deținute până la scadență care cuprind: activele cu plăți fixe sau determinabile (altele decât creanțele emise și pe care întreprinderea are capacitatea de a le păstra până la scadență) precum obligațiunile emise de un terț și titlurile de creanță purtătoare de dobândă. O întreprindere nu trebuie să clasifice niciun activ ca fiind păstrat până la scadență, dacă pe parcursul exercițiului curent sau a celor două exerciții financiare precedente, a vândut sau a reclasificat un număr semnificativ de astfel de plasamente înainte de data scadență.
3. active financiare la valoarea justă prin contul de profit și pierdere cuprind activele deținute pentru tranzacționare sau care pot fi evaluate la valoarea justă încă de la recunoașterea inițială. Intră în această categorie activele achiziționate cu scopul principal de a degaja profituri pe termen scurt, precum titlurile de plasament imediat negociabile, creanțele răscumpărate de întreprindere, instrumentele derivate (fără instrumentele de acoperire) și echivalentele de lichidități.
4. instrumentele financiare disponibile pentru vânzare care cuprind toate instrumentele care nu se regăsesc mai sus, precum titlurile imobilizate ale activității de portofoliu, titlurile de participare neconsolidate și plasamentele în acțiuni pe termen lung.

Toate activele financiare sunt evaluate inițial la valoarea justă plus costurile de tranzacționare, exceptând activele financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere care nu iau în considerare costurile de tranzacționare. Evaluarea instrumentelor financiare, ulterior recunoașterii inițiale este sintetizată în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Evaluarea ulterioară a activelor financiare

Instrumente financiare	Metoda de evaluare ulterioară	Contabilizarea variațiilor de valoare
Împrumuturi și creanțe	Cost amortizat	Nicio contabilizare, exceptând eventuala depreciere care trebuie contabilizată în contul de profit și pierdere
Active financiare deținute până la scadență	Cost amortizat	Nicio contabilizare, exceptând eventuala depreciere care trebuie contabilizată în contul de profit și pierdere

Instrumente financiare	Metoda de evaluare ulterioară	Contabilizarea variațiilor de valoare
Active financiare la valoarea justă prin contul de profit și pierdere	Valoarea justă	Contul de profit și pierdere
Active financiare disponibile pentru vânzare	Valoarea justă	Capitaluri proprii
Dacă valoarea justă nu poate fi evaluată credibil, instrumentele sunt evaluate la cost.		

Orice activ financiar poate fi recunoscut ca activ financiar la valoarea justă prin contul de profit și pierdere, exceptând instrumentele de capital propriu care nu sunt cotate pe o piață activă și instrumentele financiare a căror valoare justă nu poate fi determinată în mod fiabil.

3.2.2 Imobilizările corporale și necorporale

Imobilizările corporale sunt active tangibile care:

- (a) sunt deținute pentru a fi utilizate în producția de bunuri sau prestarea de servicii, pentru a fi închiriate terților sau pentru a fi folosite în scopuri administrative; și
- (b) se preconizează a fi utilizate pe parcursul mai multor perioade.

Imobilizările necorporale sunt active nemonetare identificabile, fără substanță fizică. După recunoașterea inițială, o entitate poate să aleagă pentru evaluarea imobilizărilor corporale sau necorporale, fie modelul costului istoric (tratament de bază), fie modelul reevaluării (tratament alternativ) și să-l aplice întregii clase din care face parte activul respectiv. Modelul reevaluării presupune că o imobilizare va fi evaluată la valoarea reevaluată care reprezintă valoarea sa justă la data reevaluării minus orice amortizare ulterioară acumulată și orice pierdere din depreciere acumulată ulterior. Reevaluările se vor realiza cu suficientă regularitate pentru a se asigura că valoarea contabilă nu diferă prea mult de ceea ce s-ar fi determinat prin utilizarea valorii juste la data bilanțului. Dacă un element de imobilizări este reevaluat, atunci întreaga clasă din care face parte este reevaluată. Frecvența reevaluărilor depinde de evoluția valorii juste a acestora.

Dacă valoarea contabilă a unui activ este majorată ca urmare a unei reevaluări, această majorare va fi înregistrată direct în creditul conturilor de capitaluri proprii la postul rezerve din reevaluare. Cu toate acestea, majorarea constatată din reevaluare va fi recunoscută în profit sau pierdere în măsura în care aceasta compensează o descreștere din reevaluarea aceluiași activ recunoscută anterior la cheltuieli.

Dacă valoarea contabilă a unui activ este diminuată ca urmare a unei reevaluări, această diminuare va fi recunoscută pe cheltuieli. Cu toate acestea, diminuarea rezultată din reevaluare va fi scăzută direct din rezervele din reevaluare corespunzătoare aceluiasi activ, în măsura în care există sold creditor în surplusul din reevaluare pentru acel activ.

3.2.3 Investițiile imobiliare

Conform IAS 40, investiția imobiliară este acea proprietate imobiliară (un teren sau o clădire – sau parte a unei clădiri – sau ambele) deținută (de proprietar sau de locatar în baza unui contract de leasing financiar) mai degrabă în scopul închirierii sau pentru creșterea valorii capitalului sau ambele, decât pentru:

- (a) a fi utilizată în producția de bunuri, prestarea de servicii sau în scopuri administrative; sau
- (b) a fi vândută pe parcursul desfășurării normale a activității.

Dacă investițiile imobiliare:

- nu sunt deținute pentru a fi vândute în cursul normal al activității;
- nu sunt utilizate de proprietar;
- nu sunt construite de proprietar;

atunci ele sunt evaluate conform IAS 40.

IAS 40 permite întreprinderilor să aleagă între două modele de evaluare:

- Modelul bazat pe valoarea justă (tratament de bază) conform căruia investițiile imobiliare sunt evaluate la valoarea justă iar fluctuațiile de valoare sunt recunoscute în contul de profit și pierdere. Investițiile imobiliare sunt evaluate inițial la cost. Variațiile între valoarea justă și valoarea contabilă se înregistrează în contul de profit și pierdere.
- Modelul bazat pe cost (tratament alternativ), prevăzut în IAS 16, conform căruia investițiile imobiliare sunt evaluate la cost mai puțin amortizarea și pierderile eventuale din depreciere. Dacă întreprinderea alege acest model este obligată să prezinte informații legate de valoarea justă a investițiilor imobiliare.

Dacă o întreprindere a ales metoda evaluării la valoarea justă, este imposibil să mai treacă la metoda costului.

3.2.4 Activele immobilizate deținute pentru vânzare

O societate va considera un activ immobilizat ca deținut pentru vânzare dacă valoarea sa contabilă va fi recuperată, în principal, printr-o operațiune de vânzare și nu prin utilizarea sa continuă. Activul trebuie să fie disponibil pentru o vânzare imediată în starea sa prezentă, iar vânzarea trebuie să aibă o probabilitate ridicată, în sensul că managementul entității și-a manifestat interesul pentru un plan de vânzare și a inițiat totodată un program activ de căutare a unui cumpărător și de finalizare a planului. Vânzarea ar trebui să se realizeze într-un an de la data

clasificării activului ca disponibil pentru vânzare. Anumite evenimente pot prelungi perioada necesară vânzării peste un an. În această situație activul poate fi clasificat ca disponibil pentru vânzare dacă întârzierea este cauzată de evenimente care nu pot fi controlate de către entitate, fiind suficiente dovezi că entitatea este în continuare angajată în planul de vânzare a activului.

Un activ imobilizat destinat cedării care este prezentat ca deținut pentru vânzare trebuie evaluat la cea mai mică valoare dintre valoarea contabilă și valoarea justă minus costurile de vânzare. Prin urmare, în cazul acestor active, evaluarea se poate realiza la valoarea justă doar în situația în care valoarea justă diminuată cu costurile cedării este mai mică decât valoarea contabilă.

3.2.5 Activele de explorare și evaluare

IFRS 6 consideră activele de explorare și evaluare, acele cheltuieli de explorare și evaluare efectuate de întreprindere, în cazul unei extracții de resurse minerale, a căror fezabilitate tehnică și viabilitate comercială nu au fost încă demonstrate. La momentul recunoașterii inițiale, activele de explorare și evaluare sunt evaluate la cost, urmând ca ulterior să poată fi evaluate fie la cost (tratament de bază), fie la valoarea justă stabilită în urma reevaluării (tratament alternativ).

3.2.6 Activele biologice și producția agricolă

IAS 41 Agricultură se aplică pentru contabilizarea activelor biologice și a producției agricole (care este produsul recoltat din activele biologice – animal sau plantă vie) la momentul recoltei. În plus, standardul nu se aplică terenurilor aferente activității agricole reglementate prin IAS 16 sau IAS 40 și imobilizărilor necorporale privind o activitate agricolă care intră sub influența IAS 38. De exemplu, activele biologice care sunt fizic atașate de teren, precum arborii într-o plantație forestieră, sunt evaluați independent de teren la valoarea lor justă diminuată cu costurile de vânzare estimate. O întreprindere trebuie să contabilizeze un activ biologic sau o producție agricolă, dacă și numai dacă:

- întreprinderea controlează activul ca urmare a unor evenimente trecute;
- este probabil ca avantaje economice viitoare asociate acestui activ să meargă spre întreprindere;
- valoarea justă sau costul acestui activ poate fi evaluat de manieră fiabilă.

În cazul activelor biologice evaluarea se face la valoarea justă, mai puțin costurile estimate la punctele de vânzare, de la recunoașterea inițială a activelor și până la recoltare, exceptând situația în care valoarea justă nu poate fi estimată în mod fiabil. În această situație activul biologic trebuie să fie evaluat la costul său diminuat cu valoarea cumulată a amortizărilor și a pierderilor de valoare. Odată ce valoarea justă a acestui activ biologic poate fi măsurată de manieră fiabilă întreprinderea trebuie să-l evalueze la valoarea sa justă diminuată cu costurile

estimate de vânzare. Modificările în valoarea justă sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care apar.

4. DISCUȚII

Costul istoric reflectă corect valoarea elementelor la momentul recunoașterii lor inițiale, fiind o valoare justă la data respectivă. Dar odată cu trecerea timpului, el ia o alură foarte istorică, dacă elementul respectiv continuă să apară în bilanț. Parametrii economici, atât cei generali (puterea de cumpărare, rata dobânzii) cât și cei specifici (profitabilitatea firmei) care-l înconjoară, nu încetează să evolueze. Astfel, în cazul unei existențe perene în conturi, costul istoric al unui element nu mai poate reda, după o anumită perioadă, imaginea fidelă a valorii pe care ar trebui să o reflecte. Bineînțeles, există o serie de corecții ale sumelor istorice, precum reevaluarea, contabilitatea indexată la inflație, însă acestea sunt insuficiente pentru redarea unei imagini fidele. Este și motivul pentru care costul istoric este tot mai puțin utilizat în evaluarea elementelor bilanțiere conform IFRS. Așa cum se observă, din studiul realizat, IFRS folosesc valoarea justă ca bază de evaluare sau suport pentru evaluarea majorității elementelor de activ din situațiile financiare, ceea ce sugerează tendința actuală spre o evaluare la valoarea justă. Singurele elemente exceptate sunt împrumuturile și creanțele, și activele financiare păstrate până la scadență, a căror evaluare la valoarea justă nu este pertinentă, precum și numerarul pentru care nu se poate vorbi de valoare justă decât în situația în care îl plasăm în contextul unui mediu inflaționist.

4.1 Instrumentele financiare

Creanțele și activele financiare deținute până la scadență trebuie evaluate pe baza costului amortizat. Alegerea acestei baze de evaluare considerăm că este justificată. În cazul creanțelor entității, obiectivul conducerii este unul specific gestiunii care nu justifică folosirea valorii juste în evaluare. În cazul plasamentelor păstrate până la scadență nu intervin modificări semnificative a condițiilor din contractele inițiale, astfel încât managementul entității nu este interesat de valorile curente ale acestor active, deoarece acestea nu reflectă nici natura tranzacțiilor inițiate de către entitate și nici totalul rezultatelor care vor apărea. Activele financiare deținute în scopul tranzacționării și activele financiare evaluate la valoarea justă prin contul de profit și pierdere trebuie evaluate la valoarea justă, deoarece pentru aceste active există o piață activă iar valoarea lor se schimbă în permanență.

De asemenea, toate instrumentele derivate sunt evaluate la valoarea justă. Această evaluare este justificată deoarece costul unui instrument derivat este adesea foarte mic în raport cu beneficiul sau riscul pe care îl generează. Totuși instrumentul derivat poate să fie vândut în orice moment la valoarea sa justă. Dacă nu am evalua instrumentele derivate la valoarea justă ele ar fi invizibile în bilanț deoarece

câștigurile și pierderile, care se pot schimba mult în raport cu evoluția pieței, nu ar fi recunoscute decât în momentul vânzării și nu în perioada schimbării valorii juste. Considerăm că acest model de evaluare mixt: cost amortizat - valoare justă, adoptat de referențialul internațional pentru evaluarea activelor financiare, este atât pertinent cât și fiabil. Totuși modelul mixt de evaluare cost amortizat – valoare justă nu este lipsit și de dezavantaje: există riscul de manipulare a conturilor în recunoașterea profitului, prin includerea instrumentelor financiare într-o categorie sau alta, în funcție de intenția întreprinderii. Astfel, dacă întreprinderea intenționează să achiziționeze active cu scopul principal de a degaja profituri pe termen scurt, ele reprezintă instrumente financiare la valoarea justă prin contul de profit și pierdere, evaluarea acestora se realizează la valoarea justă iar schimbările în valoarea justă sunt recunoscute în contul de profit și pierdere. Dacă însă întreprinderea intenționează să achiziționeze activele pentru a fi deținute pe termen lung, le reprezintă instrumentele financiare disponibile pentru vânzare care se evaluează la valoarea justă iar schimbările în valoarea justă sunt recunoscute în capitalul propriu și fac obiectul unui test de depreciere. Întreprinderile pot abuza de această situație pentru a înregistra variațiile de valoare în situația financiară dorită, respectiv bilanț, la capitaluri proprii, sau cont de profit și pierdere. Totuși, considerăm că acest risc este parțial eliminat urmare a modificărilor impuse de IAS 1. Prezentarea situațiilor financiare privind întocmirea unei singure situații financiare pentru a reflecta performanța financiară a unei entități: situația rezultatului global.

4.2 Imobilizările corporale și necorporale

Folosirea modelului reevaluării în cazul imobilizărilor corporale și necorporale permite evaluarea la valoarea justă a acestor elemente. În cazul imobilizărilor corporale și necorporale, este prima dată când IASB oferă opțiunea evaluării la valoarea justă pentru un activ nefinanciar, prin reevaluare. Evaluarea la valoarea justă a imobilizărilor permite prezentarea de informații pertinente deoarece activele sunt prezentate în situațiile financiare la valoarea actuală și nu la o valoare istorică. Este foarte importantă precizarea conform căreia, dacă un activ este reevaluat, întreaga clasă din care face parte activul respectiv este reevaluată. Se elimină astfel prezentarea aceluiași tipuri de active la baze de evaluare diferite, ceea ce semnifică faptul că mixturile: cost istoric – valoare justă, nu sunt de dorit de către IFRS.

4.3 Investițiile imobiliare

Investițiile imobiliare reprezintă un element al situațiilor financiare care poate fi evaluat la valoarea justă doar dacă întreprinderea alege acest model de evaluare. Ne punem întrebarea: pentru ce IASB permite două metode alternative pentru evaluarea investițiilor imobiliare? Răspunsul IASB are la bază două justificări: primul, a da profesioniștilor contabili și utilizatorilor situațiilor financiare timp pentru a câștiga experiență în utilizarea modelului bazat pe valoarea justă; al

doilea, a da timp țărilor cu piețe imobiliare și profesii de evaluare mai puțin dezvoltate să se perfecționeze. Totuși în situația în care entitatea alege modelul evaluării la cost, informații privind valoarea justă a investițiilor imobilizate trebuie prezentate în anexe. O altă întrebare apare: pentru ce IAS 40 cere entităților care optează pentru evaluarea la cost să prezinte în notele la situațiile financiare informații despre valoarea justă a investiției imobiliare? Răspunsul nostru constă în faptul că IASB acordă mai multă importanță bilanțului și contului de profit și pierdere decât notelor la situațiile financiare, iar acest punct de vedere este însușit și de utilizatorii situațiilor financiare. Considerăm că ar fi trebuit ca metoda evaluării la cost să fie permisă doar ca alternativă, atunci când valoarea justă nu se poate determina în mod fiabil, și nu ca opțiune. Probabil în viitor, IASB, în efortul de a anula tratamentele alternative va renunța la evaluarea la cost pentru investițiile imobiliare.

Modelul valorii juste diferă de modelul de reevaluare care este permis pentru anumite active nefinanciare. Conform modelului de reevaluare, creșterile în valoarea contabilă sunt recunoscute direct în capitalul propriu ca rezerve din reevaluare, în timp ce conform modelului evaluării la valoarea justă, toate modificările în valoarea justă sunt recunoscute în contul de profit și pierdere. IASB oferă câteva argumente pentru a susține recunoașterea acestor variații în contul de profit și pierdere, argumente pe care le considerăm semnificative în reflectarea importanței evaluării la valoarea justă, motiv pentru care le vom prezenta în continuare:

- cadrul conceptual pentru modelul bazat pe valoarea justă este în mare parte construit pe ideea că acesta furnizează cea mai relevantă și transparentă imagine despre performanța financiară a investiției imobiliare. Prin urmare, nu ar fi consecvent să se permită sau să se solicite recunoașterea la nivelul capitalurilor proprii;
- recunoașterea modificărilor valorii juste la nivelul capitalurilor proprii poate crea o nepotrivire, pentru că venitul net din chirii va fi recunoscut în contul de profit și pierdere, în timp ce consumul aferent potențialului serviciului (recunoscut ca amortizare conform IAS 16) va fi recunoscut la nivelul capitalurilor proprii. În mod similar, cheltuielile de întreținere sunt recunoscute drept cheltuială, în timp ce creșterile aferente ale valorii juste vor fi recunoscute în capitalurile proprii. Oare în cazul reevaluării nu este aceeași problemă?
- dată fiind dificultatea definirii în mod riguros a investiției imobiliare, entitățile au, uneori, posibilitatea de a alege să aplice standardul investițiilor imobiliare sau unul din cele două tratamente din IAS 16. Nu este de dorit să se introducă două variante în standardul investiției imobiliare, întrucât acesta poate da entității o alegere (cel puțin ocazional) între patru tratamente diferite.

4.4 Activele imobilizate deținute pentru vânzare

Activele imobilizate deținute pentru vânzare trebuie evaluate la cea mai mică valoare dintre valoarea contabilă și valoarea justă din care se scad cheltuielile de vânzare. Dacă valoarea contabilă a unui activ destinat vânzării depășește valoarea justă minus costurile vânzării, entitatea trebuie să înregistreze deprecierea activului pe seama cheltuielilor. Aprecierea ulterioară a unui astfel de activ nu va putea fi recunoscută decât până la limita deprecierei recunoscute, deci maxim valoarea contabilă. Prin urmare există o evaluare la valoarea justă doar în situația în care valoarea contabilă este mai mare decât valoarea justă minus costurile aferente vânzării. Cerința IFRS 5 de a evalua activele destinate vânzării la minimumul dintre valoarea contabilă și valoarea justă mai puțin costurile vânzării poate crea contradicții cu cerințele din IAS 36 Deprecierea activelor. IAS 36 cere evaluarea imobilizărilor corporale și necorporale la minimumul dintre valoarea contabilă și valoarea recuperabilă reprezentată de maximumul dintre prețul net de vânzare (valoarea justă minus costurile vânzării) și valoarea de utilizare. Astfel, dacă valoarea de utilizare este mai mare decât prețul net de vânzare va exista o pierdere de depreciere în măsura în care valoarea contabilă depășește valoarea de utilizare și nu în măsura în care valoarea contabilă depășește valoarea justă minus costurile vânzării. Totuși în cazul activelor clasificate ca deținute pentru vânzare, valoarea de utilizare este egală fie cu prețul net de vânzare, fie diferența între cele două valori este foarte mică, aceasta fiind dată de fluxurile de trezorerie generate de utilizarea activului până în momentul vânzării, moment care este recent.

4.5 Activele de exploatare și evaluare

Dacă entitatea alege modelul reevaluării pentru evaluarea ulterioară a activelor de exploatare și evaluare atunci activele sunt prezentate la valoarea lor justă. Dacă ulterior evaluării la valoarea justă, se constată că valoarea contabilă (reprezentată de valoarea justă devenită o valoare istorică) este mai mare decât valoarea recuperabilă (iar valoarea de utilizare depășește valoarea justă minus costurile vânzării), atunci evaluarea nu se mai realizează la valoarea justă ci la valoarea de utilizare. Însă putem considera că, în această situație, însăși valoarea de utilitate reflectă valoarea justă a elementului.

4.6 Active biologice și producția agricolă

Valoarea justă este folosită și pentru evaluarea activelor biologice și producției agricole însă nu în forma sa pură, ci diminuată cu costurile estimate la punctele de vânzare. Această evaluare este folosită încă de la recunoașterea inițială și se menține până la recoltare. Se presupune că valoarea justă a unui activ biologic sau a producției agricole poate fi evaluată în mod credibil, existând o singură excepție: în cazul în care pentru un activ biologic, valoarea justă nu poate fi evaluată la momentul recunoașterii inițiale, entitatea trebuie să evalueze acel activ biologic la

costul său minus orice amortizare cumulată și orice pierderi din depreciere acumulate. Odată ce valoarea justă a unui astfel de activ biologic poate fi evaluată credibil, o entitate trebuie să-l evalueze la valoarea justă minus costurile estimate de vânzare. Variațiile valorii juste sunt reflectate în contul de profit și pierdere, afectând astfel performanța financiară a entității, chiar dacă plusurile constatate nu sunt încă realizate.

CONCLUZII

În urma studiului realizat, se constată că majoritatea elementelor de activ, *trebuie* evaluate la valoarea justă (activele financiare disponibile pentru vânzare și activele deținute pentru tranzacționare care sunt evaluate la valoarea justă; activele imobilizate deținute pentru vânzare, activele biologice și producția agricolă care sunt evaluate la valoarea justă minus costurile de tranzacționare) sau, *pot fi* evaluate la valoarea justă, dacă entitatea optează pentru acest tratament contabil (considerat tratament de bază în cazul investițiilor imobiliare, tratament alternativ în cazul activelor de exploatare și evaluare, tratament alternativ în cazul imobilizărilor corporale și necorporale).

Deși valoarea justă este folosită la evaluarea majorității elementelor bilanțiere, totuși, costul istoric își păstrează un statut bine definit. Argumentul constă în faptul că, pe de o parte, stocurile și activele imobilizate deținute pentru vânzare nu pot fi evaluate la o valoare mai mare decât costul lor, iar pe de altă parte, pentru imobilizările necorporale, imobilizările corporale și activele de explorare, pentru care există opțiuni contabilă privind evaluarea la cost istoric sau la valoare justă, tratamentul de bază recomandat de IASB este cel privind evaluarea la cost. Doar în cazul investițiilor imobiliare, IASB recomandă ca tratament de bază: evaluarea la valoarea justă.

Prin cerința din IAS 1 potrivit căreia entitățile trebuie să întocmească situația rezultatului global - ca principală situație în reflectarea performanței entității și unică, dacă societatea optează pentru acest mod de prezentare – pe de o parte, și prin folosirea valorii juste pentru evaluarea majorității elementelor de activ, pe de altă parte, se remarcă tendința organismului de normalizare IASB către o contabilitate în valori juste. Însă, probabil va mai trece timp până la o acceptare a evaluării în valori juste, pentru toate elementele bilanțiere, aceasta și datorită dezavantajelor pe care le-ar impune un astfel de model.

Evaluarea la valoarea justă se bazează pe conceptul potrivit căruia un activ este cedat și o datorie este plătită în permanență. Pentru că nu există tranzacție reală, contabilitatea ar furniza o informație asupra a ceea ce *ar putea* avea loc. Într-un model contabil în valoare justă, măsurarea performanței întreprinderii asupra unei perioade va cuprinde rezultatele realizate și nerealizate, determinate, fie pe baza prețului pieței, fie pe baza estimărilor interne. Va fi dificil de a face distincția la acest nivel, între măsurarea obiectivă a gestiunii proprii entității și cea a sancțiunii

piețelor asupra valorii elementelor bilanțiere. O evaluare la valoare justă pentru toate elementele bilanțiere presupune renunțarea la criteriul de realizare și totodată pierderea fundamentului tranzacțiilor pentru contul de profit și pierdere. Această schimbare reflectă nevoile utilizatorilor în primirea de informații pertinente despre activitatea entității.

Fiabilitatea, obiectivitatea, neutralitatea sunt calități indispensabile în materie contabilă care nu pot să fi atribuite evaluării tuturor elementelor bilanțiere la valoarea justă. În materie de gestiune, mulți conducători nu acceptă utilizarea evaluării la valoarea justă ca mijloc de gestiune și de reporting financiar. În plus, o parte din utilizatorii informației contabile – băncile și societățile de asigurări – nu sunt de acord cu evaluarea în valori juste a tuturor elementelor bilanțiere. Dacă situațiile financiare ar fi evaluate la valoarea justă, în condițiile în care o parte din utilizatorii informațiilor financiare nu doresc acest lucru, ele vor pierde orice semnificație și interes și nu vor mai fi exploatate, ceea ce poate să conducă la un rezultat invers celui căutat. Însă, în ciuda acestui argument, valoarea justă este măsura de evaluare cea mai pertinentă a tranzacțiilor din ziua realizării deoarece ea reflectă realitatea momentului.

Rămân însă multe semne de întrebare privind însăși semnificația noțiunii de valoare justă. Printre acestea putem aminti: Care este diferența între valoarea justă și valoarea realizabilă? Cum se calculează valoarea justă în situația în care nu există o piață pentru activul tranzacționat? Permite evaluarea la valoarea justă reflectarea valorii globale a unei entități? În ce măsură este acceptată valoarea justă de către utilizatorii informațiilor prezentate în situațiile financiare și de toți cei care vor fi direct sau indirect influențați de utilizarea sa?

BIBLIOGRAFIE

- Barlev, B. & Haddad, J.R. (2003) „Fair value accounting and the management of the firm”, *Critical Perspectives on Accounting*, nr. 14
- Benabdellah-Demaria, S. (2006) „Vers une dynamique de la convention „coût historique” sous l’effet de l’application des normes comptables IAS/IFRS”, 27eme Congres de l’AFC, disponibil pe www.afc-cca.com
- Benson, G. J. (2008) „The shortcomings of fair-value accounting described in SFAS 157”, *Journal of Accounting and Public Policy*, nr. 27
- Bernheim, Y. (1999) *L’essentiel des US GAAP*, Ed. Mazars & Guerard, Paris
- Bernheim, Y. (1999) „Point de vue. Evaluation a la juste valeur. Un nouveau modèle comptable”, *Comptabilité, Contrôle, Audit*, septembrie
- Bignon, V., Biondi, Y., Ragot, X. (2004) „An economic analysis of fair value: the evolution of accounting principles in European legislation”, disponibil la <http://ssrn.com/abstract=879273>
- Colasse, B. (2007) *Les fondements de la comptabilité*, Ed. La Decouverte

- Dima, M. (2003) „Depășirea pragului costului istoric în evaluarea contabilă: opțiune sau imperative”, *Contabilitate, Expertiză și Auditul Afacerilor*, nr. 6, 7 și 8
- FASB (2006) Statement of Financial Accounting Standards No. 157 *Fair Value Measurements*, disponibil la www.iasb.org
- Feleagă, L. & Feleagă, N. (2007) *Contabilitate financiară*, Editura Economică
- Gelard, G. (2005) „De l'IASB à l'IASB : un témoignage sur l'évolution structurelle de la normalisation comptable internationale”, *Revue Francaise de Comptabilite*, nr. 380
- Gwilliam, D. & Jackson, R. H. G (2008) „Fair value in financial reporting: Problems and pitfalls in practice: A case study analysis of the use of fair valuation at Enron”, *Accounting Forum*, nr. 32
- Haller, A., Raffournier, B. & Walton, P. (1997) *Comptabilité internationale*, Ed. Vuibert
- Hamida, N. B (2007) „Pertinence d'une mesure du résultat en juste valeur: le cas des banques françaises”, 28ème Congres de l'AFC, disponibil la www.afc-cca.com
- Herrmann, D., Saudagaran, S. M. & Thomas, W. B. (2006) „The quality of fair value measures for property, plant, and equipment”, *Accounting Forum*, nr. 30
- Hernandes, F. G. (2004) „Another step towards full fair value accounting for financial instruments”, *Accounting Forum*, nr. 28
- IASB (2007) *Standardele Internaționale de Raportare financiară* – traducere, Editura CECCAR, București
- Ionașcu, I. (2003) *Dinamica doctrinelor contabilității contemporane – Studii privind paradigmele și practicile contabilității*, Editura Economică, București
- Jianu, I. (2007) *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii*, Editura CECCAR, București
- Khurana, I. K. & Kim, M. S (2003) „Relative value relevance of historical cost vs. fair value: Evidence from bank holding companies”, *Journal of Accounting and Public Policy*, nr. 22
- Nichita, M. (2004) „Dinamica evaluării în contabilitate: de la costul istoric la valoarea justă”, *Revista Contabilitate și Informatică de Gestiune*, nr. 7
- Raiman, R.A. (2007) „Fair value accounting and the present value fallacy: The need for an alternative conceptual framework”, *The British Accounting Review*, nr. 39
- Reis, R.F & Stocken, P.C. (2005) „Strategic consequences of historical cost and fair value measurements”, disponibil la <http://ssrn.com/abstract=975445>
- Ristea, M., Olimid, L. & Calu, D. A. (2006) *Sisteme contabile comparate*, Editura CECCAR, București
- Ristea, M., Lungu, C. I. & Jianu, I. (2004) *Ghid pentru înțelegerea și aplicarea standardelor internaționale de contabilitate - Prezentarea situațiilor financiare*, Editura CECCAR, București

- Sapra, H. (2008) „Do accounting measurement regimes matter? A discussion of mark-to-market accounting and liquidity pricing”, *Journal of Accounting and Economics*, nr. 45
- Zeff, S. A. (2007) „The SEC rules historical cost accounting: 1934 to the 1970s”, *Accounting and Business Research*, special issue
- *** Reglementarea nr 1606/2002 a Parlamentului european și a Consiliului, din 19 iulie 2002 privind aplicarea standardelor contabile internaționale